

PSYKOLOGISEN TESTIN KÄYTTÖKELPOISUUDEN ARVIOINTI

Testin käyttökelpoisuuden arviointi perustuu pääasiassa testikäsikirjassa esitettyihin tietoihin. Käsikirjan lisäksi voidaan kiinnittää huomiota testimateriaalien ja tutkimuslomakkeiden asianmukaisuuteen. Käsikirjasta pitää käydä ilmi seuraavia tietoja:

1. Testin käyttötarkoitus

Jokainen käyttökelpoinen testi on suunniteltu johonkin tiettyyn tarkoitukseen. Testin käsikirjasta on käytävä ilmi, mikä on kyseisen testin suunniteltu käyttötarkoitus ja kohderyhmä. Jos testiä aiotaan käyttää muuhun tarkoitukseen tai erilaiselle tutkittavien ryhmälle, on noudatettava erityistä varovaisuutta testin käytössä ja tulosten tulkinnassa.

2. Käyttäjän kompetenssivaatimus

Kaikkien testien käyttö vaatii jonkinlaista osaamista, ja tämä osaamisvaatimus vaihtelee varsin paljon. Testin käyttäjä ei välttämättä osaa itse arvioida testin käytön ja tulosten tulkinnan vaatavuutta. Siksi testin käsikirjassa tulisi olla maininta siitä, millaista osaamista ja ammattitaitoa testin tekeminen ja tulosten tulkinta vaatii.

3. Viitekehysten esittely

Psykologisen testin taustalla on aina jokin teoreettinen viitekehys, malli tai teoria. Viitekehys määrittää käytettyjen käsitteiden ja termien sisältöjä, joten ilman viitekehysten esittelyä testin sisältöä ja ominaisuuksia on mahdotonta selvittää. Jos taustalla oleva viitekehys on yleisesti tunnettu, ei esittelyn tarvitse olla laaja. Vähemmän tunnettu viitekehys vaatii laajemman tarkastelun, johon pitää sisältyä viitekehysten perusteita käsittelevien tutkimusten selosteita. Ns. eklektisten testien kohdalla käsitteiden määrittely on myös välttämätöntä.

4. Operationalisointi: konstruktimäärytykset, metodimäärytykset

Tässä kohdassa testin käyttäjälle selvitetään, kuinka testi on laadittu ja kuinka teoreettisesta viitekehyksestä on päädytty juuri tässä testissä käytettyihin konkreettisiin ratkaisuihin. Käytetyt arviointitekniikat on pystyttävä perustelemaan tarvittaessa tutkimustiedon avulla. Tämä kohta jää usein vajavaiseksi, jolloin testin käyttäjälle jää epäselväksi, tukeeko taustalla olevan viitekehysten tutkimustieto todella tämän testin tulkintaa.

5. Kehityshistoria: alkuvaiheet, pilottitutkimukset

Yleensä testin kehittämisessä tehdään useita pilottitutkimuksia, joiden avulla testiä kehitetään, korjataan ja muokataan. Nämä testin kehittämisen vaiheet on kuvattava ja tehdyt ratkaisut perusteltava tarvittaessa tehtyjen tutkimusten selosteilla.

6. Standardointitutkimus

Normatiivisen testin taustalla oleva varsinainen standardointitutkimus on kuvattava yksityiskohtaisesti niin, että testin käyttäjä pystyy tämän kuvauksen nojalla muodostamaan todenmukaisen kuvan testin ominaisuuksista. Yleensä ainakin seuraavat kohdat kuuluvat tähän kohtaan:

- Näyte: koko, edustavuus, ominaisuudet
- Osioanalyysit: jakaumat, interkorrelaatiot, erottelukyky, ICC
- Summamuuttuja-analyysit: skaalat, skaalojen muodostamisen perustelut, skaalojen vertailukelpoisuus
- Rakenneanalyysit: summien korrelaatiot, faktorianalyysit, vertailu taustan viitekehykseen
- Taustamuuttujien yhteys testituloksiin
- Reliabiliteetti/keskivirhe asianmukaisia analyyseja käyttäen
- Validiteetti, on arvioitava ainakin testin sisältöön perustuvaa näyttöä, sisäiseen rakenteeseen perustuvaa näyttöä ja muiden muuttujien suhteisiin perustuvaa näyttöä
- Yleistarkastelu, jossa selvitetään käytön rajoituksia suhteessa testin aiottuun käyttötarkoitukseen ja arvioidaan näytettä
- Muunnostaulukot ja niiden laatimisen periaatteet

7. Tietokoneavusteisten testien kohdalla

Testin toiminta-algoritmi, siis ohjelman toiminnan perusteet on esitettävä testin käsikirjassa. Tähän sisältyy esimerkiksi osioiden esittämistekniikka ja vaihtoehtoisten osiovalintojen tekniikka. Lisäksi tulosskaalojen laadintaperiaatteen on käytävä ilmi käsikirjasta. Jos tuloksia esitetään kielellisesti ns. raporttimuodossa, on käsikirjasta käytävä ilmi se mekanismi, jolla vastauspisteistä muodostuu raportin teksti.

8. Esitys- ja pisteitysohjeet

Testin esitys- ja pisteitysohjeet on käsikirjassa esitettävä riittävällä tarkkuudella. Tämä tarkoittaa sitä, että jokainen testin käyttäjä pystyy ohjeiden perusteella tekemään testin oikein ja laskemaan tuloksen virheettömästi.

9. Tulkintaohjeet

Testitulokset on aina vasta dataa, josta varsinainen tieto jalostetaan tulkinnan avulla. Käsikirjassa on oltava riittävän yksityiskohtaiset ohjeet tulosten asianmukaista tulkintaa varten. Jos testituloksen tulkinta vaatii laajempaa aiheeseen perehtymistä – esimerkiksi erillistä koulutusta tai työnohjausta – kuin käsikirjassa on mahdollista esittää, on tästä mainittava käsikirjassa erikseen.

10. Kirjallisuusviitteet

Käsikirjassa tutkimuksiin ja muihin lähteisiin on viitattava tieteelliseen tutkimukseen verrattavalla tavalla.